

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ЗБІРНИК СТАТЕЙ

IV Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ»

м. Глухів 9-10 листопада 2017 року

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Національний університет «Львівська політехніка»
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Міжрегіональна Академія управління персоналом
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Глухівський міський відділ освіти
Відділ освіти Глухівської районної державної адміністрації

ЗБІРНИК СТАТЕЙ

IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ»

Глухів (9-10 листопада 2017 року)

м. Суми-2017
ТОВ «Видавничий дім «Ельдорадо»

УДК 159.9

ББК 88.4

А 43

Рекомендовано до друку кафедрою психології (протокол № 2 від 18.10.2017 р.) та радою факультету педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол № 3 від 07.11.2017 року)

Редакційна колегія:

І. М. Біла - доктор психологічних наук, професор, вчений секретар Відділення психології, вікової фізіології та дефектології Президії Національної академії педагогічних наук України

Я. О. Готові і,кий - доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Н. М. Льїна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

С. Б. Кузікова - доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка;

В. М. Поліщук - доктор психологічних наук, заслужений працівник освіти, професор кафедри теоретичної та практичної психології Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»;

В. М. Чернобровкін - доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Відповідальні за випуск:

Т. М. Євменова - кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Ю. В. Рябко - асистент кафедри психології, практичний психолог Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

A43 Актуальні проблеми практичної психології : збірник статей IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Глухів, 9-10 листопада 2017 року) / Міністерство освіти і науки України, ГНПУ ім. О. Довженка [та ін.]; [ред. кол. : І. М. Біла, Я. О. Гошовський, Н. М. Льїна, С. Б. Кузікова, В. М. Поліщук, В. М. Чернобровкін] ; відп. ред. Н. М. Льїна. - Суми : ТОВ «Видавничий дім «Ельдорадо», 2017. - 280 с

У збірнику опубліковані статті IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми практичної психології», яка відбулася на кафедрі психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка 9-10.11.2017 року.

Публікації, як правило, подаються в авторській редакції.

Відповідальність за достовірність поданої інформації покладається на авторів.

УДК 159.9

ББК 88.4

Інтернетом – ця спонукана інтегрована в загальну структуру мережевої діяльності. Зокрема, його показник й кореляція зі зменшенням проявів самотності становить – 0,295.

Мотив слухання музики й перегляду фільмів має стійкі зв'язки з більшістю змінних опитувальника. Зокрема, крім зазначених вище, ця спонукана корелює з виявом симпатії (0,494), пошуком друзів (0,332), виявом творчості (0,390). Ситуацію можна пояснити так: означений мотив є найбільш значущим і тому детермінує інші тенденції діяльності в Інтернеті.

Цікаво, що ігровий мотив мережевої діяльності має зв'язки з підготовкою до заходів (0,316) – можливою основою їх кореляції є низька значущість для опитаних студентів. Також зрозумілою є кореляція з пошуком комп'ютерних програм (0,321).

Висновки. Отже, проведений аналіз результатів дослідження мотивації користування Інтернетом не виявив тенденцій мережевої мотивації, що могли б негативно вплинути на процес соціалізації. Домінуючими спонуканами є релаксаційні, тобто Інтернет використовується заради розваги та втечі від проблем. Кореляційний аналіз зафіксував утворення чітких розважальних і комунікативних комплексів. Водночас, для групи мотивів спілкування характерні середні показники значущості.

Література

1. Арестова О. Н. Мотивация пользователей Интернета / О. Н. Арестова, Л. Н. Бабанин, Л. Н. Войскунский // Гуманитарные исследования в Интернете. – М., 2000. – С. 55–76.
2. Лучинкіна А.І. Аналіз мотиваційної складової інтернет-соціалізації / А. І. Лучинкіна // Практична психологія і соціальна робота. – 2014. – № 9. – С. 1–4.

Мудрик Н.В., Яремко Р.Я.

УДК 159.963.9.163

ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВІ СТАНИ ОСОБИСТОСТІ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

У статті подаються результати емпіричного дослідження емоційно-вольових станів особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: емоційно-вольові стани, самоконтроль, особистість курсантів.

Особливості емоційно-вольової сфери особистості впливають на професійну діяльність. Особливо значущим є вплив емоційної сфери на навчальну та військову діяльність особистості юнацького віку.

Значна інтенсивність розумової діяльності, підвищені вимоги, які становлять зміст, форми і методи військового навчання у вузі, інтелектуальна та екстремальна діяльність, призводять до емоційного напруження особистості курсантів у вищих навчальних закладах. Також призводить до підвищення напруженості регуляторних механізмів центральної нервової системи та інших анатомо-фізіологічних систем організму, що, у свою чергу, впливає на результат навчальної діяльності.

Процес навчання у вищих навчальних закладах характеризується досить високим рівнем складності й напруженості. Саме тому ми вважаємо, що вивчення емоційно-вольових станів у курсантів вищих навчальних закладів Державної служби України з надзвичайних ситуацій є гострою та актуальною проблемою сучасності. Питанням емоційно-вольових станів займалися В. Дружинін, О. Леонтьєв, В. Лебедев, А. Столяренко та інші, що відіграло велике значення в розвитку даної проблеми. Цінність їхніх досліджень визначається внеском в осмислення системи понять сфери, яка є для нас актуальною. Водночас, проблема самоконтролю, як одного з найважливіших емоційно-вольових станів під час діяльності в екстремальних умовах, розглядалося недостатньо.

Під час теоретичного аналізу сучасних наукових уявлень про емоційно-вольові стани з'ясовано, що психічний стан дослідниками розглядається як складне, інтегративне, цілісне багатфункціональне та багатоструктурне явище психічного життя особистості, що є зв'язуючою ланкою між психічними процесами та властивостями. Психічні стани науковці поділяють на позитивні та негативні, залежно від характеру впливу на особистість, діяльність та міжособистісні відносини.

До позитивних психічних станів, які супроводжують навчальну діяльність, належать: допитливість, подив, ініціативність, цікавість, радість, натхнення, задоволення, захоплення, надія, активність, рішучість, зосередженість, бадьорість, упевненість. Негативними позначають такі психічні стани: байдужість, журба, засмучення, втома, тривога, гнів, агресія, пригніченість, незадоволеність, нерішучість, страх, невпевненість, розгубленість, апатія, неуважність, загальмованість, монотонія, фрустрація, стрес, депресія, безнадійність, відчай тощо.

У сучасних психологічних словниках «психічний стан» визначається як поняття, що використовується для умовного виокремлення в психіці індивіда відносно статичного моменту на відміну від поняття «психічний процес», та одночасно підкреслюються динамічні моменти психіки на відміну від поняття «психічна властивість» [3; 4 с. 302].

Уперше загальна проблема психічних станів як самостійної категорії, що є відмінною від психічних процесів та властивостей, була сформована та розглянута

М. Левітовим. У своїх працях він узагальнює праці попередніх років та досліджує особливості прояву психічних станів, механізми їх виникнення, взаємозв'язок із психічними процесами та властивостями. Згідно з М. Левітовим, «психічний стан» – це цілісна характеристика психічної діяльності за певний період часу, в якій відображається своєрідність перебігу психічних процесів залежно від предметів та явищ дійсності, що відображаються, попереднього стану та психічних властивостей особистості» [2, с. 20].

За концепцією О. Прохорова, детермінантами виникнення психічних станів є різноманітні ситуації, сам суб'єкт та особистісний сенс як їх утворювальний чинник.

Постановка проблеми курсантства (студентства) як окремої вікової та соціально-психологічної категорії у вітчизняній психології належить Б. Ананьєву.

Період навчання вченим розглядається як особлива онтогенетична стадія соціалізації індивіда, що вимагає опанування та інтеграції багатьох соціальних функцій, формування професійної майстерності [1]. Розвиток самосвідомості в цьому віці виявляється в усвідомленні своїх якостей, можливостей, особливостей, потреб, бажань, почуттів, учинків, що забезпечує становлення Я-концепції, самооцінки, узгодження між Я-реальним та Я-ідеальним, можливостями власної реалізації, що детермінує становлення соціальної ідентичності та подальшу успішну реалізацію індивідуальності курсанта [там само].

Формування самосвідомості в особистості юнаків супроводжується когнітивними новоутвореннями, зміною соціальних відносин, появою нових точок зору, під якими юнак себе розглядає. Означені процеси супроводжуються бурхливими емоційними переживаннями та зміною в їх ціннісно-мотиваційній системі та сенсу життя. У своїх працях Б. Ананьєв зазначає, що формування стійкого ставлення особистості до себе є характерною особливістю періоду юності й воно є завершальним у структурі характеру, забезпечує його цілісність, виконує функцію саморегулювання й самоконтролю, сприяє утворенню та стабілізації внутрішньої єдності особистості.

Навчання у ВНЗ супроводжується пристосовуванням до нових вимог, високою інтенсивністю розумової діяльності, великими обсягами засвоєваних знань, вираженою нерівномірністю навантаження, що зростає у період сесій, зміною навчальних дисциплін, необхідністю вибору профілюючих предметів.

Навчальна діяльність є особливою формою активності особистості, адже спрямована на засвоєння соціального досвіду, пізнання та перетворення світу, включає в себе оволодіння культурними засобами зовнішніх предметних та розумових дій. Сутність навчальної діяльності можна визначити як «... діяльність із самозміни та саморозвитку особистості», що полягає в зміні суб'єкта діяльності, його перетворенні у процесі засвоєння знань, умінь та навичок [5, с. 39; 1].

Особливості перебігу психічних станів у юнацький період під час здобування освіти у вищих навчальних закладах розглядали В. Агавелян, Т. Алексеева, І. Волженцева, Г. Габдреева, С. Гапонова, Є. Льїн, Т. Комар, Г. Льдокова, Н. Макаруч, Е. Носенко та ін.

Проведене дослідження Г. Льдовою негативних психічних станів у юнаків, що здобувають освіту в ситуаціях із невизначеним результатом, вказують, що стани тривожності, агресії, фрустрації та ригідності є характерними для курсантів (студентів), проте їх перебіг розглядався тільки в екзаменаційний та після екзаменаційний періоди [1].

Нами проведено емпіричне дослідження та якісний аналіз особистісних властивостей особистості курсантів. Здійснено психологічний аналіз емоційно-вольових станів курсантів у вищих навчальних закладах системи ДСНС. За допомогою кореляційного аналізу, виявлені значні кореляційні зв'язки.

Емпіричне емоційно-вольової сфери особистості курсантів у вищих навчальних закладах системи ДСНС дозволило виокремити два рівні самоконтролю: високий рівень самоконтролю у (45%) опитуваних і низький рівень самоконтролю у (55%) респондентів від загальної вибірки. Існують відмінності у особистісних характеристиках цих рівнів.

Для високого рівня самоконтролю найбільш характерними є: почуття провини, вербальна агресія, також домінує індекс ворожості. Притаманні середній та високий рівень нейротизму, високий рівень стресостійкості, середній рівень імпульсивності, достатній рівень схильності до ризику та високий рівень настирливості та саморегуляції. Домінують такі стани особистості як самотність, безнадійність; меншою мірою – беззмисловність існування, ворожий настрій та свобода волі.

Для низького рівня самоконтролю найбільш характерними є: фізична та вербальна агресія, почуття провини та роздратування, домінуючим є індекс ворожості. Характеризуються високим рівнем нейротизму, хорошою стресостійкістю, середнім рівнем імпульсивності та схильності до ризику. Рівень нервово-психічної стійкості у більшості є задовільним, проте загальний рівень саморегуляції та настирливості є на низькому рівні. Домінують такі стани особистості як свобода вибору, ворожий настрій та стан безнадійності.

За допомогою кореляційного аналізу, виявлені значні кореляційні зв'язки низького рівня самоконтролю з непрямою агресією, свободою волі, індексом ворожості, розбіжностями між Я-реальним та Я-ідеальним, почуттям провини, та із загальною шкалою по саморегуляції. З високим рівнем самоконтролю виявлені прямі зв'язки з такими показниками як: розбіжності між Я-реальним та Я-ідеальним, статевий конфлікт, самотність, загальна шкала по саморегуляції, та з нервово-психічною стійкістю.

Аналіз отриманих результатів дозволяє стверджувати, що психічний стан є цілісною характеристикою психічної діяльності і має безпосередній взаємозв'язок з психічними властивостями особистості.

Література

1. Ігумнова О. Б. Генеза негативних психічних станів студентів та їх психокорекція / О. Б. Ігумнова : Дис. ... канд. психол. наук. : 19.00.07 / О. Б. Ігумнова. – Хмельницький, 2014. – 275 с.
2. Левитов Н. Д. О психических состояниях человека / Н. Д. Левитов.– М. : Просвещение, – 1964. – 344 с.
3. Новий тлумачний словник української мови: у 3 Т. : 200 000 слів / [уклад. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко]. – К. : Аконіт, 2006. – Т. 1: А – К. – [Б. м] : [Б. в]. – 2006. – 926 с.
4. Психология. Словарь / [под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского]. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Политиздат, – 1990. – 494 с.
5. Спилбергер Ч. Д. Подходы к изучению стресса и тревоги в спорте / Ч. Д. Спилбергер [под ред. Ю. Л. Ханина]. – М. : Спорт, 1983. – С. 12–24.

Носова І. Є.

УДК 159.923

ПОНЯТТЯ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНОГО КОНФЛІКТУ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

Проаналізовані західноєвропейські та вітчизняні теорії внутрішньоособистісних конфліктів з акцентуацією причин та механізмів психологічного захисту.

Ключові слова: *внутрішньоособистісний конфлікт, суперечність, механізми психологічного захисту.*

Актуальність дослідження внутрішньоособистісних конфліктів спричинене зростанням конфліктогенних чинників, джерелом яких є зміни цінностей суспільства, економічна нестабільність у країні, воєнний стан та ін. Наслідками таких змін є дестабілізація внутрішнього світу особистості, що і перешкоджає її самореалізації, оскільки виникає невідповідність внутрішніх очікувань із відсутністю умов їх реалізації.

Враховуючи, що конфлікт – це зіткнення суперечностей, а внутрішньоособистісний конфлікт – це боротьба структур внутрішнього світу особистості, то існують труднощі дослідження та пошуку детермінант його виникнення, оскільки вимагає аналізу кожного індивідуального випадку.

Михайлова Н.О., Басараб Н.В. Проблематика особистісної кризи в психологічній науці.....	81
Михальчук Ю.О. Розвиток професійного «Я»: теоретико-практичний аспект вивчення.....	85
Мішик Л.І., Смик А.С. Емпіричне дослідження мотивації користування інтернетом у студентську віці.....	88
Мудрик Н.В., Яремко Р.Я. Емоційно-вольові стани особистості курсантів вищих навчальних закладів Державної служби України з надзвичайних ситуацій.....	93
Носова І.Є. Поняття внутрішньоособистісного конфлікту в психологічній науці.....	97
Паркулаб О.Г. Психологічний аналіз екзистенційної ситуації сучасної людини.....	102
Поліщук В.М. Психолого-педагогічний досвід і професійне педагогічне повсякдення.....	106
Поліщук С.А. Вплив суб'єктивного сприйняття часу на переживання особистістю стресової ситуації.....	111
Прокоф'єва О.О., Зайцева Ю.М. Вікові особливості становлення громадянської ідентичності.....	115
Прокоф'єва О.О., Прокоф'єва О.А. Сепарація від батьків як запиту психодраматичній групі.....	118
Рашковська І. В. Роль учителя у створенні позитивного психологічного клімату в шкільному колективі.....	123
Руденко Л. А. Формування соціально орієнтованої особистості: комунікативний аспект проблеми.....	126
Рябо Ю. В. Психологічний супровід професійної підготовки студентів-психологів засобами кіно тренінгу.....	131
Сокол А. О. Особливості формування пізнавальних процесів у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	136
Співак Л. М. Психолого-педагогічні умови розвитку національної самосвідомості в студентської молоді.....	140
Стороженко Ю.О. Психологічна модель формування «вольової» особистості (на прикладі дітей молодшого шкільного віку).....	143
Тарасова Т.Б. Особливості методики психологічної просвіти батьків.....	147
Толков О.С. Психологічний супровід працівників випої школи в умовах змін.....	152
Цінько С.В. Дія механізму вірогідного прогнозування у процесі сприймання усного мовлення.....	156